

Asia: VN/20925/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausuntonne, mikäli erottelu alla olevien kysymysten mukaisesti ei onnistu

Kiitos mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta.

Esitys kotoutumisen edistämistä koskevaksi laiksi

6§: ristiriita pykälän ja tekstin välillä:

Nykytila ja sen arviointi: 2023 jälkeen sosiaalihuolto ei voi enää hoitaa kotoutumislain mukaisten palvelujen toimeenpanoa. Tämä on ristiriidassa esityksessä olevan kotoutumisen edistämisestä annetun lakiehdotuksen (6 §) kanssa, jossa hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon todetaan olevan yksi kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palvelujen järjestäjistä.

Esityksessä kerrotaan nyt ehdotettujen muutosten olevan luonteeltaan teknisiä järjestämisvelvollisuuteen liittyviä päivityksiä. Kotoutumista edistävässä laissa säädetään kuitenkin kunnan tehtävistä myös muissa säännöksissä kuten esimerkiksi ohjauksesta ja neuvonnasta (8 §), alkukartoituksesta (9–10 §), kotoutumissuunnitelmasta (11–19 §) sekä kotoutumiskoulutukseen ohjaamisesta (21 §), joissa hyvinvointialueelle ei jatkossa säädetä tehtävää.

Kuitenkin ohjausta ja neuvontaa järjestetään jatkossakin sosiaalihuoltolain 6 §:n perusteella ja lisäksi jokaisella viranomaisella on hallintolain mukainen neuvonnan järjestämisen velvollisuus.

Kotoutumisen edistämistä koskevassa laissa määriteltyä kunnan alkukartoitusta ja sen perusteella tarvittaessa laadittavaa kotoutumissuunnitelmaa on vakiintuneesti Vantaalla ja muissa

pääkaupunkiseudun kunnissa toteutettu sosiaali- ja terveystoimessa. Nämä tehtävät jäisivät esityksen mukaan kunnan tehtäväksi siitä huolimatta, että nykyisen lain mukaan velvollisuus osallistua kunnan järjestämään alkukartoitukseen on vain henkilöillä, jotka saavat muuten kuin tilapäisesti toimeentulotukea eivätkä ole työttömiä työnhakijoita. Kunnalla on viitattu lainsäädännössä nimenomaan kunnan sosiaalihuollon viranomaisiin. Lisäksi kunnan alkukartoitusta ja kotoutumissuunnitelmaa koskevat asiakirjat on luokiteltu sosiaalihuollon asiakirjoiksi ja kirjattavaksi sosiaalihuollon rekisteriin. Mikäli jatkossa alkukartoituksen järjestäminen ei kuuluisi hyvinvointialueelle ja sen sosiaalihuollon palveluihin, ei kyseessä olisi siis teknisluonteinen muutos koskien vain tietojenluovutusta.

Esityksen mukaan jatkossa ulkomaalaistaustaiset henkilöt saisivat monialaista yhteistyötä vaativaa palvelua, jossa myös hyvinvointialueen palvelut olisivat mukana, vasta kun työttömyyttä olisi jatkunut pidempään ja siirrytään monialaisen työllistymistä edistävän lainsäädännön toteuttamiseen. Tästä aiheutuu sosiaalipalveluissa tehtävän kotoutumista edistävän työn painopisteen siirtymisen varhaisemmista palveluista korjaaviin toimenpiteisiin. Sosiaali- ja terveydenhuollon työskentelyn peruseriaatteena on varhainen tuki.

Kotoutumista edistävien palvelujen järjestämisvastuun hajauttaminen usealla eri toimijalle tulee oletettavasti aiheuttamaan samanlaisia haasteita kuin mitä työllistymistä edistävien monialaisten yhteispalvelujen kohdalla on jo tunnistettu. Palvelujen hajauttaminen ei edistä palvelujen saatavuutta tai oikea-aikaisuutta ja se ei ole kustannustehokasta, koska myös tietojen vaihto ja samojen asioiden kirjaaminen eri rekistereihin vie aikaa ja resurssia. Miten toimiva yhteistyö varmistetaan lain tasolla?

Esityksessä on jaoteltu sosiaalihuollon ja kunnan kotoutumisen edistämiseen liittyviä tehtäviä hyvin kapeasti. Pakolaistaustaisilla henkilöillä on yleensä monenlaisia tuen tarpeita, jotka alkavat jo kuntaan saapuessa. Heidän kohdallaan sosiaalihuollon omatyöntekijä koordinoi henkilön tai perheen palvelukokonaisuutta, jossa osana ovat kunnan järjestämät kotoutumispalvelut. Esityksen näkemykset sosiaalihuollon palveluista ja kansainvälistä suojelua saavien palvelutarpeista ovat suppeita. Kotoutumista edistäviä palveluja ei pystytä näin yksiselitteisesti eriyttämään esimerkiksi sosiaalihuollon palveluista. Pääkaupunkiseudulla kotoutumisen edistämiseksi kutsutut toimintatavat ovat kehittyneet erityisesti maahanmuuttajien palvelutarpeisiin painottuvina sosiaalihuollon palveluina, minkä vuoksi niitä on vaikea siirtää sellaisenaan suoraan kunnan järjestämisvastuulle.

Esityksessä on mainittu esimerkiksi, että ohjaus kalusteiden hankintaan jää jatkossa kunnan kotoutumista edistäväksi palveluksi. Tämän mukaan juuri asunnon saanut hyvinvointialueen asukas voi saada hyvinvointialueen sosiaalihuollon palveluista ohjausta kalusteiden hankintaan, mutta samassa tilanteessa oleva kotouttamispalvelujen piirissä oleva maahanmuuttaja ei. Tämä asettaa maahanmuuttajat ja muut hyvinvointialueen asukkaat eriarvoiseen asemaan.

Esityksessä käsitellään kuntaan osoittamista ja perheryhmäkotia. Alle 18-vuotias voidaan sijoittaa perheryhmäkotiin, mikäli hyvinvointialue solmii sopimuksen perheryhmäkotitoiminnasta. On kuitenkin epäselvää, miten perheryhmäkodissa asuvan nuoren asuminen turvataan hänen täyttäessään 18 vuotta, mikäli kuntapaikan myöntää kunta. Tähän tarvitaan tarkennusta. Alaikäisen ilman huoltajaa saapuneen lapsen sijoittaminen perhehoitoon on sosiaalihuoltolain 21 §:n mukainen sosiaalipalvelu, jonka järjestämisestä kunta ei voi päättää.

Myös ELY-keskuksen kuntaan osoittamat kansainvälistä suojelua saavat henkilöt voivat tarvita jo kuntaan muuttaessaan esimerkiksi tuettua asumista, jonka järjestäminen kuuluu hyvinvointialueelle. Sen vuoksi myös hyvinvointialueen tulee olla kuntaan osoittamista koskevan sopimuksen (41 § ja 43 §) osapuoli tai tämä tulisi muutoin varmistaa.

Henkilöstöressurssien osalta todetaan, että kunnan tulee kiinnittää huomiota siihen, että kuntaan jää resursseja hoitamaan kotoutumislain mukaisia tehtäviä. Vantaalla kotoutumisen edistäminen on järjestetty osana sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja. Esityksestä ei myöskään käy ilmi, mikä on kunnan kotoutumisen edistämisestä vastaavan työntekijän koulutustausta tai mihin järjestelmään kotoutumisen edistämistä kirjataan.

1. Lakiluonnos työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain muuttamiseksi

Työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun palvelutarpeen arviointia, työttömän työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaisen palvelukokonaisuuden suunnittelua sekä työllistymisprosessin etenemistä ja seurantaa koskevat pykälät 3, 4, 5, ja 6.

-

7 § Monialaisen yhteispalvelun järjestäminen ja valtakunnallinen ohjaus (Pykälä sisältää asetuksenantovaltuuden. Asetuksen sisältöä on kuvattu säännöskohtaisissa perusteluissa. Voimassa oleva valtioneuvoston asetus on 1377/2014.)

-

Mitä muuta haluatte sanoa ehdotuksesta?

-

2. Lakiehdotus kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Kustannusten korvaaminen (luku 6)

-

Alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tulleiden lasten ja nuorten tuen ja asumisen järjestäminen (27-28 §)

-

Muut hyvinvointialueisiin liittyvät muutosehdotukset

-

Mitä muuta haluatte sanoa ehdotuksesta?

-

Tuovinen Minna
Vantaan kaupunki - Maahanmuuttajapalvelut